

Нукало Аліна

студентка

Західноукраїнський національний університет

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ РІПАКУ ОЗИМОГО В СУЧАСНИХ ЕКОЛОГІЧНИХ УМОВАХ

В Україні сприятливі ґрунтові та агрометеорологічні умови для формування високого врожаю ріпаку озимого відмічаються на більшій частині Лісостепу, західному Поліссі та частині північного Степу. Деякі автори уточнюють, що добрі умови для вирощування ріпаку озимого мають господарства Вінницької, Волинської, Житомирської, Івано-Франківської, Київської, Львівської, Рівненської, Тернопільської, Хмельницької, Чернівецької, Кіровоградської, Полтавської, Чернігівської та Сумської областей. Окремі з них стверджують про можливість отримання високих врожаїв, особливо на зрошенні в степовій зоні. У Південному Степу вирощування ріпаку озимого на насіння має базуватися на спеціальних розробках та обґрунтованих технологіях вирощування для зменшення ризику його виробництва. В Україні середня урожайність насіння культури становить 1,73 т/га, в Херсонській області за останні п'ять років вона варіювала в межах 1,2041,63 т/га, що вказує на можливості реалізації потенційних можливостей нових сортів [2, с. 83].

Посівні якості характеризують насіннєвий матеріал як засіб виробництва та придатність його до використання у виробничих умовах, щоб отримати високий врожай сільськогосподарських культур, зокрема і ріпаку озимого. До них відноситься енергія проростання насіння, схожість насіння, сортова чистота, вологість насіння, маса 1000 насінин, заселеність шкідниками, карантинними тяжковідокремлюючими бур'янами та зараженість хворобами. Зростанню площ під цією культурою дуже часто заважають складні погодні умови на час сівби ріпаку озимого, що вимагає застосування різних строків сівби та норм висіву.

Закладення потенціалу урожайності агроценозу ріпаку озимого та його реалізація значною мірою залежать від оптимальних показників зволоження та родючості ґрунту, а також збалансованості живлення до необхідного рівня. Сучасні кліматичні умови зони Степу з край жорстким гідротермічним коефіцієнтом потребують певного удосконалення елементів технологічних схем вирощування культури ріпаку озимого. За край високого рівня дефіциту ґрунтової та повітряної вологи у період сівби та початкових етапів росту і розвитку рослин постає необхідність в оптимізації процесів живлення і зведення стресових станів посіву до мінімальних показників.

Одним з перспективних напрямків вирішення цієї проблеми є застосування недорогих, але край дієвих елементів технології вирощування ріпаку озимого, включення до обов'язкових заходів позакореневих обробіток рослин рістрегулюючими речовинами комбінованої дії. Застосування таких препаратів дозволить певною мірою звести до мінімуму вплив стресових станів на рослини і тим самим покращити засвоєння макро- та мікроелементів з ґрунту, оптимізуючи умови життя агроценозу в цілому.

Загалом, рослини ріпаку озимого потребують постійного позитивного гідротермічного режиму і є доволі вибагливими до умов зволоження. Ряд вчених вважають, що досягти оптимуму зволоження у зоні Степу неможливо, це є тимчасова ситуація, тривалість якої коливається впродовж невеликого часового періоду. Решта вегетаційного періоду – це стресові стани, які впливають з різною інтенсивністю на агрофітоценози.

Ріпак озимий є культурою, що утворює високий урожай біомаси, а відтак, виносить з ґрунту велику кількість поживних речовин. У порівнянні з пшеницею озимою ріпак виносить більше азоту на 62%; фосфору – на 66% та калію – на 100%. Агроценоз ріпаку озимого слабо витримує низький агрофон і різко знижує урожайність при дефіциті основних елементів живлення. При формуванні однієї тонни врожаю насіння рослини ріпаку озимого засвоюють з ґрунту до 80 кг азоту, 18-40 кг – фосфору, від 25 і до 100 кг – калію, 30-150 кг – кальцію та 35-40 кг – сірки. Орієнтовно, до 25% макро- та мікроелементів (залежно від рівня урожайності) ріпак здатний засвоїти з ґрунтових запасів, решта необхідних елементів забезпечуються за рахунок додаткового внесення мінеральних добрив [3, с. 76].

Хоча й мінеральні добрива далеко не в повному обсязі засвоюються рослинами. Тож постає питання: яким чином підвищити відсоток засвоєння елементів живлення як з ґрунту, так і з мінеральних добрив, тим самим збалансувати живлення рослин, покращуючи умови їх життя і певною мірою зекономити виробничі витрати на придбання високовартісних добрив?

З ростом урожайності, яка спостерігається впродовж останніх років, сумарний винос поживних речовин збільшується, що не повинно залишатися без уваги. Особливо важливим є створення умов, які сприяють підвищенню коефіцієнта корисної дії елементів живлення. І тут на перший план виходить запровадження до технології вирощування ріпаку озимого позакореневі підживлення вегетуючих рослин багатофункціональними рістрегулюючими препаратами, які в комбінації з мінеральними добривами здатні утворювати синергетичний ефект [1, с. 55].

Застосування добрив, мікроелементів і стимуляторів росту є найбільш поширеним та ефективним способом підвищення врожайності і поліпшення якості продукції сільськогосподарських культур. Але рівень віддачі від застосування таких агротехнічних заходів значною мірою обумовлений впровадженням у виробництво методів їх раціонального використання.

Список використаних джерел

1. Домарацький Є. О., Базалій В. В., Домарацький О. О. Продуктивність ріпаку озимого залежно від азотного живлення та рістрегулюючих препаратів за умов кліматичних змін. Вісник аграрної науки Причорномор'я. 2019. Вип. 1. С. 53-62.
2. Лавриненко Ю. О., Влащук А. М., Шапарь Л. В. Урожайність та посівна якість насіння сортів ріпаку озимого залежно від строків сівби та норм висіву в умовах південного степу України. Збірник наукових праць ННЦ «Інститут землеробства НААН». 2016. Вип. 1. С. 83-92.
3. Томашов С. В. Мінеральні добрива під озимий ріпак як елемент технології вирощування. Современные научные проблемы создания сортов и гибридов масличных культур и технологии их выращивания: сб. тез. междунар. конф. (г. Запорожье, 4-6 авг. 2009 г.). Запорожье, 2009. С. 76-77.